

Asia: VN/1088/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (lukio- ja ammatillisen koulutuksen lukuvuosimaksut EU/ETA-valtioiden ulkopuolisille ja ammatillisen koulutuksen tilauskoulutus)

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnon keskeinen sisältö

Keskuskauppakamari kannattaa lakiesitystä, jonka mukaan tilauskoulutus avattaisiin EU- ja ETA-maiden kansalaisille ja lukuvuosimaksut otettaisiin käyttöön EU- ja ETA-maiden ulkopuolisille opiskelijoille. Pidämme tärkeänä, että tilauskoulutukseen liittyvät opiskelijoiden oikeudet ja velvollisuudet määritellään aiempaa täsmällisemmin.

Suomalaisen koulutuksen korkea laatu tarjoaa tilauskoulutukselle merkittävän kansainvälisen kasvupotentiaalin. Se voi myös vastata yritysten osaajatarpeisiin, sillä suuri osa tilauskoulutuksen opiskelijoista työllistyy Suomeen. Jatkossa vielä laajemminkin tilauskoulutusta tulisi voida järjestää osin lähtömaassa ja osin Suomessa siten, että osaajilla on hyvät edellytykset työllistyä ja oppia sujuva suomen / ruotsin kielen taso jo Suomeen muuttaessa.

Lukuvuosimaksujen käyttöönotto selkeyttää nykytilannetta. On perusteltua, ettei EU- ja ETA-maiden ulkopuolisia opiskelijoita jatkossa lasketa valtionosuusrahoituksen piiriin, ja että toisen asteen koulutusta tarkastellaan kokonaisuutena.

Sen sijaan olemme huolissamme esityksistä, jotka rajoittavat koulutuksen järjestäjien mahdollisuuksia hyödyntää omia tytär- ja osakkuusyhtiöitä tilauskoulutuksessa. Erityisen tärkeää on, että jo käynnissä olevat tilauskoulutukset voidaan saattaa loppuun siirtymäajan puitteissa.

Kokonaisuudessaan esitys kaipaakin monin kohdin selkeyttämistä, jotta se olisi ymmärrettävä ja sisäisesti yhdenmukainen. Esimerkiksi terminologiaa olisi tarpeen selkeyttää erityisesti tilauskoulutuksen osalta ja määrittelemällä sen suhdetta tutkintovientiin. Olisi myös yksiselitteisemmin ilmaistava, onko tilauskoulutuksen järjestäminen yhtiömuotoisesti jatkossa kiellettyä, vai ei vain enää välttämätöntä. Lukukausimaksujen perimisen osalta esityksessä mainitaan lukuvuosien palautukset ja hyvitykset, mutta ei tarkemmin millaisissa tilanteissa tällaisia voidaan myöntää.

Lausuntonne koskien ammatillisen koulutuksen tilauskoulutusta koskevia ehdotuksia

Keskuskauppakamari kannattaa esitystä, jonka mukaan tilauskoulutus avattaisiin EU- ja ETA-maiden kansalaisille ja lukuvuosimaksut otettaisiin käyttöön EU- ja ETA-alueen ulkopuolisille opiskelijoille. Koulutuksen mallimaana vielä aiemmin tunnettu Suomi voisi nähdä tilauskoulutuksen liiketoiminnallisena mahdollisuutena, jonka tavoitteena olisi tuottaa osaavaa työvoimaa suomalaiselle elinkeinoelämälle ja yrityksille.

Lakiehdotus laajentaa koulutuksen järjestäjien mahdollisuuksia toteuttaa tilauskoulutusta myös kansainvälisesti. Samalla kuitenkin rajausta, jonka mukaan koulutuksen tilaajalla tulee olla oma intressi koulutukseen, voi käytännössä rajoittaa tilauskoulutuksen käyttöä osaajapulan ratkaisemisessa. Ammatillinen koulutus on osaamisperusteista. Jotta tämä toteutuisi tilauskoulutuksessa, koulutuksen järjestäjällä tulisi olla oikeus hankkia koulutusta myös muilta toimijoilta, kuten tytär- tai osakkuusyhtiöiltä, joilla on tarvittava osaaminen.

Tilaukskoulutuksen kustannusten eriyttäminen saattaa olla jatkossa yhtä työlästä kuin tytäryhtiön kautta toimiessa. Ehdotuksessa olisi hyvä täsmentää, miten hoidetaan tilaus- ja lukuvuosimaksuihin perustuvassa koulutuksessa opiskelijahallintoon liittyviä asioita ja niistä syntyvät kustannukset.

Keskuskauppakamari kiinnittää huomiota myös siihen, että vaatimus siitä, että tilaajan rooli ei saa rajoittua opiskelijaryhmän kokoamiseen, voi sulkea pk-yritykset tilauskoulutuksen ulkopuolelle. Tämä asettaisi ne eriarvoiseen asemaan työvoiman saatavuudessa suurten yritysten rinnalla. Lainkohtaa tulisi tältä osin valmistella vielä tarkemmin. Niin koulutuksen järjestäjillä kuin yrityksillä voi olla tarvetta järjestää yhteistyötään tilauskoulutuksessa osakeyhtiömuotoisesti riittävän toiminnan volyymin ja toimivan taloudellisen yhteistyön varmistamiseksi.

Esitys ei tee riittävää eroa Suomessa toteutettavan tai EU-/ETA-alueen työmarkkinoille tähtäävään, ja EU-/ETA-alueen ulkopuolella järjestettävän tilauskoulutuksen välillä. Vuodesta 2017 lähtien tutkintovientiä on toteutettu juuri tilauskoulutuksena, jossa maksajana on ollut esimerkiksi työnantaja tai kansainvälinen järjestö. Tämä toiminta edellyttää liiketoimintaosaamista ja riskienhallintaa, ja siksi koulutuksen käytännön toteutus on usein yhtiöitetty. Koulutuksen järjestäjä vastaa silti tutkinnon laadusta ja myöntämisestä. Lakiesitys uhkaa kuitenkin estää tämänkaltaisen toiminnan rajoittamalla yhtiöiden käyttöä ja siirtämällä liiketoimintariskin suoraan koulutuksen järjestäjälle, kuten kunnalle, mikä ei ole realistista.

Keskuskauppakamari ehdottaa, että lakia täsmennetään siten, että esitetyt muutokset eivät koskisi edellä mainittua tutkintovienttiä. Tämä mahdollistaisi koulutusviennin jatkumisen tilauskoulutuksen muodossa, tukisi Suomen vientituloja, kansainvälisiä suhteita ja maakuvatyötä.

Pidämme kannatettavana, että koulutuksen markkinointiyhteistyö ulkomaisten agenttien kanssa on jatkossakin sallittua. Lisäksi olisi perusteltua, että opiskelija voisi hakeutua tilauskoulutukseen myös omaehtoisesti, vapaan hakeutumisen kautta. Keskuskauppakamari korostaa, että tilauskoulutuksen tulee olla markkinaehtoista toimintaa. Hintojen tulee voida vaihdella koulutuksen järjestäjän mukaan, eikä toimintaa tule rajoittaa voittoa tavoittelemattomaksi, koska se ei kilpaile valtionosuusperusteisen koulutuksen kanssa.

Lausuntonne koskien lukiokoulutuksen tilauskoulutusta koskevia ehdotuksia

Lukiolain 9 §:ssä säädetään tilauskoulutuksesta, ja siihen esitetyt muutokset ovat perusteltuja ja kannatettavia. Lukiokoulutuksen näkökulmasta esitys selkeyttää tilauskoulutukseen liittyvää sääntelyä ja vahvistaa opiskelijoiden oikeusturvaa. Samalla se yhtenäistää toisen asteen tilauskoulutuksen sääntelyä korkeakoulujen käytäntöihin, mikä tuo selkeyttä ja yhdenmukaisuutta koulutusjärjestelmään.

Lausuntonne koskien ammatillisen koulutuksen lukuvuosimaksuja koskevia ehdotuksia

Kannatamme esitystä lukuvuosimaksujen käyttöönotosta EU- ja ETA-maiden ulkopuolisille opiskelijoille. Uudistus vahvistaa koulutuksen järjestäjien taloudellista pohjaa ja kohdentaa valtionosuuksia tehokkaammin suomalaisille ja EU/ETA-alueen opiskelijoille.

Ehdotusta olisi hyvä vielä täsmentää joidenkin käytännön kysymysten osalta. Esimerkiksi tulisiko lukuvuosimaksullisille opiskelijoille soveltaa henkilökohtaistamista täysin samoin kuin muille, ja millaisia opiskelijapalveluita heidän opintojensa aikana tarjotaan? Lisäksi olisi tarpeen selkeyttää, miten rahoitetaan kotoutumiseen liittyvät tukitoimet, kuten asumisjärjestelyt tai pankkitilin avaaminen, ja kenen vastuulla niissä tukeminen ja auttaminen on. Entä voiko kunta maksaa opiskelijoille hyvityksiä lukukausimaksusta tai tarjota joitakin muita palveluita opiskelijoille maksutta houkutellakseen ulkomaisia nuoria alueelle?

Lisäksi esityksessä olisi tärkeää vielä lisätä ennakoitavuutta ja joustoa oppilaitoksille lukuvuosimaksun suuruuden määrittämiseen siten, että hallinnollinen taakka pysyisi mahdollisimman keveänä.

Lausuntonne koskien lukiokoulutuksen lukuvuosimaksuja koskevia ehdotuksia

Hallituksen esitys lukuvuosimaksuista, joiden tulee kattaa vähintään koulutuksesta aiheutuvat kustannukset, on kannatettava. Se myös yhtenäistää käytännön toiselta asteelta korkeakouluihin. Velvoite koulutuksen järjestäjille laatia selkeät toimintaperiaatteet lukuvuosimaksujen perimiseen, palauttamiseen ja hyvityksiin on selkeä ja kannatettava.

Lausuntonne koskien rahoituslain muutoksia

Rahoituslain muutos on kannatettava, koska se rajaa tilauskoulutuksen kautta opiskelemaan tulleet pois laskentaperusteista ja samoin rajaa heidät valtionosuusrahoituksen ulkopuolelle.

Lausuntonne koskien oppivelvollisuuslakiin ehdotettavaa muutosta

Hallituksen esitys perusteluineen on kannatettava. Muutos selkiyttää tilannetta ja rajaa tilanteen selkeämmin EU/ETA-valtioiden ulkopuolisten alle 18-vuotiaiden kansalaisten kohdalla siten, että he ovat lukukausimaksuvelvollisia. Keskuskauppakamari pitää myös tästä esitettyjä poikkeuksia kannatettavina ja tarpeellisina.

Lausuntonne koskien tiedonvaihto-oikeuksia

Hallituksen esitys perusteluineen on kannatettava. Tiedonvaihdon tulee olla helppoa ja nopeaa eikä se saisi lisätä koulutuksen järjestäjän hallinnollista työtä kohtuuttomasti. Tiedonsiirron automatisointi koulutuksen järjestäjän ja Maahanmuuttoviraston välillä on kannatettavaa.

Pulkinen Suvi
Keskuskauppakamari